

PIEKTDIENA, 22. MARTS, 2024
NR. 48 (9224) CENA 2,50 EIRO

Diena

Trenerim rāda raksturu. Latvijas futbola izlase Nikolato debijā galotnē izrauj neizšķirtu Kiprā **18. lpp.**

Kaučz.

Pašvaldību vadītāji būs jāpiesaka pielaidei valsts noslēpumam 6. lpp.

Neesmu pārlicināts, vai kaķi saprot cilvēka sacīto, bet enerģijas apmaiņa notiek **12. lpp.**

SestDiena

Nezaudējiet modrību! Sandijs Semjonovs par likumsakarībām lielākajās Latvijas katastrofās

▲ **ANALIZĒJOT** Hosama Abu Meri valsts amatpersonas deklarāciju par 2022. gadu, visai liels pārsteigums ir gan par viņa spēju 2022. gada ietvaros vienlaikus (pēc visa spriežot) strādāt daudzās medicīnas iestādēs, saņemot ienākumus disproporcionāli darbavietās pavadītajam laikam, gan to, kā atsevišķas struktūras ir norēķinājušās par H. Abu Meri sniegtajiem pakalpojumiem.

FOTO - KRISTAPS KALNS, DIENAS MEDIJI

Viss nav tik viennozīmīgi

Dienas veiktā izpēte par pašreizējā veselības ministra Hosama Abu Meri 2022. gada ienākumu deklarāciju rosina pārdomas un daudzus jautājumus par iespējamu nodokļu optimizāciju **4. lpp.**

Eiropa - dāsna vai netaisnīga?

Partijām krasi atšķiras attieksme pret Eiropas Savienību un Latviju tajā.

7. lpp.

Pošamies un ejam pārgājienā!

Mežtaka un Jūrtaka, tāpat kā Rīga, nekad nebūs gatavas un vienmēr būs jāpapildina un jāpopularizē, saka Juris Smalinskis.

14. lpp.

Cenšas nezaudēt darbiniekus

Ekonomisti prognozē, ka šogad bezdarba līmenis būs starp 6% un 7%.

10. lpp.

Sapratu, ka Bēthovens bijis savvaļas putns

Jēkabs Jančevskis radījis jaundarbu, kuru iedvesmojusi gan Bēthovena mūzika, gan dzīve un personība.

16. lpp.

12
9 7771407129052

WWW.DIENA.LV Seko līdzī jaunākajām ziņām ne tikai portālā, bet arī sociālajos tīklos, piedalies konkursos un laimē ielūgumus uz dažādiem koncertiem!

TIE, kam patik rosīties dārzā, aicināti uz dārza lietu maiņas punktiem, kurus kartē *Lietovelreiz.lv* apkopojusi biedrība *Zero Waste Latvija*. Iedzīvotāji te bez maksas var mainīties un dalīties ar sēklām, stādiem, gumiem, sīpoliem, telpaugiem, kompostu, puķupodiem un dārza piederumiem, kā arī apmainīties ar pieredzi.

VĒL LĪDZ 24. martam visā Latvijā notiek *Finanšu pratības nedēļas* 2024 norises. Dažādas institūcijas piedāvā saturiski daudzveidīgas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot iedzīvotāju, it īpaši jauniešu, prasmi rīkoties ar personiskajiem naudas līdzekļiem. Sīkāka informācija par pasākumiem – *Naudasskola.lv*.

grāmata

Dace Rukšāne Džiki

Romāna Krieva āda turpinājuma centrā ir Meldra, kura ieradusies Rīgā, lai sāktu jaunu dzīvi. Darbība aptver laikposmu no 70. līdz 90. gadiem, no sociālisma agonijas līdz Latvijas neatkarības pasludināšanai, un rakstniece bez pārspīlēta dramatisma atklāj gan jūtu sarežģītos ceļus, gan laikmeta traģismu.

Izdevusi Dienes Grāmata, 2023. Fragmenti

VAKARĀ pārskatu savu garderobi – vienīgais pieklājīgais apģērba gabals randiņam ir tas pats pelēkais kostīms, ar kuru iebraucu Rīgā, audums tam labs, bet piegriezums nodod, ka meitene no laukiem, Arvidonkulis uzreiz pamanīja. Tagad visi galvaspilsētas švītiņi tērpjas rūtainā, kļoša, eleganti svārkī zem ceļa vai pavisam īsas kleitīņas drosmīgākajām.

Žel, ka pa gadu tā arī neatradu iespēju aizbraukt pēc šujmašīnas – būtu tagad kaut ko ātri sameistarojusi, audumus šād tad bodēs izmet un var palaimēties tos dabūt. Esmu jau dažus iepirkusi – vislabāk man patīk tas štāpelis ar lielajām magonēm. Bet ko es te atkal vaimanāju – var sašūt ar rokām, ja labi grib un pietiekami pacenšas. Man gan tagad tūlīt sesija, ieskaites un eksāmeni, vells, ka viss sakrīt kopā, bet nu neko – šūšu kleitu pa naktīm sarga būdā, jācer tikai, ka kino dienā laiks būs gana silts tādai plikadīdas kleitai.

Uz filmu aizeju pelēkā kostīmā, jo nevaru iedomāties savai magoņu kleitai klāt pievilkt brūnās govju meitas kurpes – izskatās pretīgi, man steidzami vajag vasaras apavus.

Pirms seansa pasēžam kinoteātra kafējnīcā, Toms nopērķ pa kokteilim un divas tases melnas kafijas. Sarunas vedas tik viegli un raiti, ka nemaz negribas iet uz filmu, taču bāra gaismas tiek dzēstas, mēs paliekam pilnīgā tumsā un nekas cits neatliek kā doties uz zāli, kur jau ir sācijas kinožurnāls *Padomju Latvija*. Filmas laikā Toms vieglgūstīgam saņem manu roku, labi, ka ir tumsa un viņš neredz, kā es nosarkstu.

Bet ar tiem apaviem kaut kā ir jātiek galā, tos es pati nemāku uztaisīt. Kurša meitenes stāsta, ka Gagarina un Palmu ielas stūrī atvērts apavu ateljē *Elegants* – tur varot dabūt kurpes, kas šūtas pēc mēra, kurpes no lakādas, ševro, hromādas un velūra, tikai rindas gan esot garas – jāstāv vismaz diennakts, lai

tiktu pie pasūtījuma, turklāt ļoti dārgi. Par «dārgi» es vēl nebēdātos, jo mammas doto naudu tā arī neesmu tērējusi, bet tā diennakts rindā izklausās traki. Tomēr paņemu līdzī ceptas olas maizītes, pudeli ābolu sulas un stājos rindas galā. Ja vajag aiziet pačurāt, ejam turpat aiz krūmiem, kuri droši vien citgad vairs neuzplauks.

Kad nostāvētas divdesmit stundas – puse dienas, nakts un vēl kārtīgs rīta cēliens – un rinda tikpat kā nav pavisam zīdusies uz priekšu, esmu jau gatava padoties.

Ik pa brīdīm darbnīcā bez rindas ieiet kāda smalki

Tagad visi galvaspilsētas švītiņi tērpjas rūtainā, kļoša, eleganti svārkī zem ceļa vai pavisam īsas kleitīņas drosmīgākajām

ģērbta dāma un nāk ārā starojošām acīm ar sainīti rokās: viņa noskatās uz rindā nonīkušajām sievietēm, pasmaida un lepnī paceltu galvu aizsoļo uz Ļeņina ielas pusi.

– Vai kādai te ir četrdesmit pirmais? – skaļi nobļaujas pa durvīm iznākušais bārdainais vīrietis.

Neviena neatsaucas.
Turpinājums 5.04.

Dienas Grāmata
www.digramata.lv

Pošamies un ejam

Mežtaka un Jūrtaka, tāpat kā Rīga, nekad nebūs gatava

Diāna Kārklīna

«**ESMU** studējis bioloģiju, un tajā ir ļoti izteikta sugu evolūcija soli pa solītim, nevar pārlēkt lieliem posmiem, neizejot iepriekšējos etapus. Domāju, arī sabiedrības attīstībā ir ļoti līdzīgi. 90. gadu sākumā apkārtnējiem likās jocīgi, ka es uz universitāti braucu ar velosipēdu, savukārt šodien mēs par ikdienas rītenbraucējiem vairs īpaši nebrienāmies. Tāpat ir ar kājāmešanu un pārgājieniem, nūjošanu, skriešanu,» saka Juris Smalinskis. Pretēji zemēm, kur garu gabalu staigāšana nav pieņemta, ir skatu ziņā monotona vai pat nav iespējama laika pārkārtošana, infrastruktūras vai citu iemeslu dēļ, Latvija ir mērena klimata valsts ar ļoti lielu ainavu daudzveidību, tāpēc nonākšana līdz tam, ka cilvēki sāk pieprasīt ilgai un tālai staigāšanai piemērotus maršrūtus, bija tikai laika jautājums. Tieši augoša interese bija iemesls, kāpēc pirms septiņiem gadiem tika izveidoti garo distanču pārgājēju maršruti Mežtaka un Jūrtaka, kas vijas cauri visām trim Baltijas valstīm vairāk nekā 3000 km garumā. Juris kā Latvijas Lauku tūrisma asociācijas *Lauku ceļotājs* vides speciālists ir aktīvi piedalījies abu taku veidošanā, marķēšanā un ir tās izstaigājis visā garumā.

«Kaut kur staigāt?»

Lai gan šķiet, ka vasarā pārgājēju cienītāji ir visaktīvākie, Jura novērojumi liecina, ka tas ir stereotips. «Cilvēki nereti rudenos un pavasaros staigā biežāk nekā vasarā, daudzi iet pat ziemā. Daļa labprātāk iet nesezonā, jo tad ir mazāk cilvēku. Jāsaka gan, ka Mežtakā un Jūrtakā pat vasarās nekad nav pārpildīts,» atklāj Juris. Tie, kas garajās pārgājēju takās lielākoties dodas vasarā, atvaļinājumu laikā, ir ārzemnieki. Taču pavasaris nenoliedzami vilina biežāk iet dabā, jo esam izslāpuši pēc gaismas, siltuma un āra.

Mežtakas un Jūrtakas izveide pārgājējos iešanu ir tikai veicinājusi. Mežtakas atklāšana sakrita ar Covid-19 laiku, kad nevarēja ceļot uz citām valstīm un cilvēki sāka intensīvāk apskatīt savējo. «Latvijā arī nebija ierobežojumu pārvietoties starp paš-

▲ **JURIS** Smalinskis kā Latvijas Lauku tūrisma asociācijas *Lauku ceļotājs* vides speciālists ir aktīvs Jūrtakas – veidošanā un marķēšanā, viņš tās ir izstaigājis visā garumā visās trīs Baltijas valstīs. Vieškaistā tajās ir daudz, taču viņš aicina – jāpošas un jāiet! Tiesa, tā, lai netraucētu dabu. Rīņķi jāapīet krastā.

Pēc Jura domām, skaistākie posmi

Jūrtaka

- Kuršu kāpa Lietuvā.
- Posms starp Liepāju un Ventspili.
- Kolkasrags un Slīteres Nacionālais parks ar lībiešu ciemiem.
- Vidzemes akmeņainā jūrmala – no Saulkrastiem līdz Tūjai, tālāk līdz Melekiem, Svētiemam.
- Ziemeļīgaunijas piekraste, Lahemā Nacionālais parks.
- Toilas apkaime Igaunijas ziemeļaustrumos.

Mežtakā

- Dzūkijas Nacionālais parks Lietuvā ar kaļķpēdiņu pļāvām, silu mežiem, ezeriem.
- Ķemeru Nacionālais parks un meži ap Tukumu.
- Kurzemes Šveice – Sabile, Kandava, Renda, Abavas senleja.
- Gaujas Nacionālais parks.
- Posms no Apes līdz Korietiem, kur Mežtaka iet caur Korietu – Peļļu subglaciālajai iegultnei.
- Setumā reģions Igaunijā.
- Peipusa ezera krasti Igaunijā, īpaši rudenī – sīpolu virtenes, ainaviski skati.

tāju un interesējušies – vai pie jums var kaut kur staigāt? «Toreiz nesapratām – ko nozīmē «kaut kur staigāt»? Ejiet un staigājiet! Bet daudziem, īpaši vācu tūristiem, vajag, lai taka dabā būtu marķēta, lai viņi justos droši,» stāsta Juris. Latvijas iedzīvotāji šād tad mēdz brīnīties – kāpēc jāmarķē Jūrtaka? Kas tur ko nenoiet gar jūras krastu! «Tomēr dažviet Jūrtaka ieskrien kādā mežā, apdzīvotā vietā, apkārt sezonālām putnu ligumam vai randu pļāvām, pārved pāri upītei, un tur marķējums noder. Vai jūs, piemēram, zināt, kā pa mazām taciņām iziet cauri Kuršu kāpai? Vai kā noiet gar jūras krastu Igaunijā, kur ir daudz salu, mazu celiņu, privātpašumu?» Juris pamato.

Līdz ar Mežtakas un Jūrtakas izveidi interesentu jautājumu ir vēl vairāk un specifiskāki, vēlme šīs takas iziet aug-

valdībām, kādi, piemēram, bija Lietuvā,» Juris komentē.

Ārvalstu ceļotāji jau 90. gados zvanījuši uz *Lauku ceļo-*

BALTIJAS iedzīvotāji seko līdzīviem ikdienas tēriņiem, lai tos samazinātu. Galvenā izdevumu kategorija, kurā 48% Latvijas iedzīvotāju cenšas ietaupīt, ir pārtikas iegāde, liecina *Rimi* aptauja. Latvijas un Lietuvas iedzīvotāji galvenokārt atsakās no saldumiem un uzkodām, bet īgauni – no gaļas produktiem.

23. MARTĀ plkst. 20.30 notiks pasaulē lielākā vides akcija *Zemes stunda*, kurā ikviens aicināts uz stundu izslēgt apgaismojumu, lai simboliski veltītu šo stundu mūsu planētai. Plkst. 20.00 Rīgā kultūras namā *Atmoda* notiks arī *Zemes stundai* veltīts komēdijas vakars *Būtu bēdīgi, ja nebūtu tik smieklīgi*.

pārgājienā!

s un vienmēr būs jāpapildina un jāpopularizē, saka **Juris Smaļinskis**

i piedalījies abu garo distanču pārgājienu maršrutu – Mežtakas un nu mīļāko posmu abās takās Jurim tagad ir grūti nosaukt, jo gan putnu ligzdošanas sezonālajiem līgumiem, gan roņiem jūras

FOTO - AIVARS LIEPIŅŠ, DIENAS MEDIJI

▲ **«90. gados, kad sāku studēt biologos, man ļoti patika braukt ar velosipēdu – sistemātiski izbraucu visus Latvijas, Lietuvas un Igaunijas toreizējos rajonus. Tas veidoja priekšstatu, kāds ir katras valsts Baltijas jūras krasts, nacionālie parki un citas teritorijas,»** stāsta Juris.

FOTO - NO JŪRTAKAS/MEŽTAKAS ARHĪVA

▲ **LAI** pārgājiens sagādātu prieku, nevis vilšanos, Juris iesaka to kaut mazliet paplānot, ieskatoties šobrīd ļoti bagātīgajā kartogrāfisko materiālu klāstā, – tas palīdzēs saprast, kas sagaida. Jārēķinās arī, ka maršrutu cauri visai valstij nevar izveidot tikai pa purva laipām vai izvairoties no grants ceļiem.

FOTO - NO JŪRTAKAS/MEŽTAKAS ARHĪVA

kos maršrutos visai sabiedrībai būtu jābūt ieinteresētai, lai turp atpūsties un izmantot ekosistēmu pakalpojumus (tīru gaisu, ainavu, būšanu dabā u. c.) brauktu gan vietējie, gan citzemju ceļotāji. «Gājējs ir ļoti labs naudas ienesējs ekonomikā, jo pārvietojas lēni un kaut kur nakšņo, ēd, iepērkas.»

Lauku ceļotāja ziņā ir regulāra taku marķējuma atjaunošana. Tas ar laiku pazūd dabisku iemeslu dēļ, tāpat ir vandāļi, kas marķējumu bojā tišuprāt. Gadās arī, ka zemēm, kurām cauri iet Mežtaka vai Jūrtaka, īpašnieki nomainās vai vairs nav atsaucīgi, un tad maršruts attiecīgajā vietā jāpārstrādā, atkārtoti jānosaka, plus vēl jāiesniedz izmaiņas un vajadzības gadījumā jāpiekoreģē Mežtakas un Jūrtakas tīmekļvietnē *Baltictrails.eu*.

Taču vai, piemēram, tīša kaitēšana taku infrastruktūrai iet mazumā? «Grūti spriest, jo mums ir pārāk īsa pieredze.

Šo garo taku iniciatīvu sākām tikai 2017. gadā, bet cilvēkiem prasības jau ir kā ārzemju maršrutos, kur šī pieredze ir daudz ilgāka. Piemēram, Ziemeļamerikas transkontinentālās takas – tā ir simtgadīga vēsture. Santjago ceļš ir no IX gs., tātad tūkstoš gadu tradīcija,» Juris saka.

Dabai draudzīgākie

Jurim vislielākais gandarījums ir redzēt ceļotājus, kas pa mežu vai gar jūras krastu soļo ar konkrētu Jūrtakas vai Mežtakas posma karti rokās. «Prieks ir par katru, kas iet! Un gribu oponentiem, kas uzskata, ka ar šīm takām esam pārvērtuši Latviju par masveida tūrisma objektu. Pat Rīgas centrs nav šāds objekts. Mums, latviešiem, jau ir tā – ja dažu dienu laikā pāriet garām viens cilvēks, tas jau skaitās traucējošs pūlis,» Juris nosmaida.

Precīzu datu, cik daudz ceļotāju gadā iziet kādu daļu no Mežtakas vai Jūrtakas, gan

nav un diez vai būs. *Lauku ceļotājs* uzzina vien par tiem, kas asociācijai kā abu taku pārraudzītājam kaut ko jautā. Lai skaidrotu visbiežāk uzdotos jautājumus, pērn rudenī izdots *Dabas tūrista ētikas kodekss*. Tajā var uzzināt, vai un kur drīkst kurināt uguns-kuru, celt telti utt. Kodekss adresēts gan ārzemniekiem, kas nepārzina Latvijas regulējumu, gan dabā iešanas iesācējiem. «Dabu Latvijā izmanto ne tikai tūristi vai ceļotāji, dabā iet arī sēņotāji, ogotāji, skrējēji, orientieristi, makšķernieki u. c. Taču man gribas teikt, ka pārgājienā gājējs ir viens no draudzīgākajiem dabai. Pēc viņa nepaliek atkritumu maisi, jo cilvēks ar mugursomu rēķina katru gramu, ko nes līdzī. Zinu daudzus gājējus, kas nereti arī savāc citu cilvēku atstātos atkritumus,» saka Juris.

Par ko garāku pārgājienu iesācēji visbiežāk bažijas? «Ļoti bieži prasa par inventāru, apaviem. Vai es pratīšu orientēties? Kā Jūrtakā tikšu pāri mazajām upītēm, kas ietek jūrā?» Juris uzskaita, bet iedrošina – ir četri pieci varianti, kā noorientēties, plus var pajautāt ceļu kādam uz vietas. Upītes vasarā ir sekas no pārbrienamas, bet ziemā noderēs kartē iezīmētie tuvākie tiltiņi. Vai varu iet kopā ar bērniem? Tas atkarīgs no konkrētajiem bērniem un vecākiem, taču pats Juris ar savām atvasēm, kam tolaik bija ap 10 gadiem, Mežtakas un Jūrtakas veidošanas laikā izgājis cauri visai Latvijai un daļai Lietuvas un Igaunijas. Bet kā ar lāčiem vai nikniem lauku suniņiem? «Ar lāčiem ir vienkārši – ejot jārada troksnis, ar to pietiks. Savukārt vietās, kur taka ved cauri viensētām, kur sunītis mēdz būt nepiesiets, esam aprakstā ielikuši saimnieka telefonu, lai var piezvanīt un palūgt, lai suni piesien.»

Lai pārgājiens sagādātu prieku, nevis vilšanos, Juris iesaka to kaut mazliet paplānot, ieskatoties šobrīd ļoti bagātīgajā kartogrāfisko materiālu klāstā, – tas palīdzēs saprast, kas ceļā sagaida. Arī Jūrtakas un Mežtakas mājaslapa *Baltictrails.eu* detalizācijas un informācijas apjoma ziņā ir viena no labākajām starp līdzīgām garo taku tīmekļvietnēm. Tāpat vēlams izdomāt, kur nakšņosi, sa-

prast, kādus laikapstākļus sola, kur un ko ēdīsi. «Es pats šobrīd esmu tādā minimalista stadijā – man patīk iet bez mantām un izmantot vietējos pakalpojumus. Ceļojot pa Baltiju, pietiek ar kredītkarti kabatā un fotokameru, ko dažreiz aizstāj telefons,» teic Juris.

Lonely Planet novērtē

Viņam pašam mīlestība uz aktīvu iešanu dabā sākusies jau skolas laikā: «Mācījos Pārdaugavā, blakus bija Kleistu mežs, kur vienmēr devos ekspedīcijās. Gāju arī biologu pulciņā Dabas muzejā, kur nodarbojāties ar putnu vērošanu, kas 80. gadu beigās Latvijā vēl bija kaut kas pavisam jauns. 90. gados, kad sāku studēt biologos, man ļoti patika braukt ar velosipēdu – sistemātiski izbraucu visus Latvijas, Lietuvas un Igaunijas toreizējos rajonus. Tas veidoja priekšstatu, kāds ir katras valsts Baltijas jūras krasts, nacionālie parki un citas teritorijas, kas arī šodien tiek izmantotas pārgājienu un dabas izziņas taku veidošanā. Jaunu pieredzi deva tas, ka dziedāju korī *Juventus* un mēs daudz braukājām pa Eiropu.»

Topot Jūrtakai un Mežtakai, Jurim aizraujošākais un vērtīgākais bijusi iespēja kopā ar sadarbības partneriem un vietējiem iedzīvotājiem pārbaudīt vietas, kur šie maršruti varētu vīties. Apsekojumā varēja piedalīties ikviens, pēc tam maršruta detaļas tika apspriestas ar vietējiem aktīvistiem un saskaņotas ar dabas aizsardzības institūcijām. Tas bijis pamatīgs, bet interesants darbs.

Juris arī lepojas, ka *Lonely Planet* ir nominējis Mežtaku un Jūrtaku kā ilgtspējīgu galamērķi. «Mums faktiski ir teju vienīgie garo distanču maršruti, kas ir līdzenumā. Citi *Lonely Planet* vai citu taku topu nominanti pamatā ir kalni, ar ko ir neiespējami konkurēt. Bet mēs savā līdzenumā jau pēc definīcijas esam arī drošas valstis. Gājējam Mežtakā vai Jūrtakā nekas nedraud,» Juris saka un piebilst, ka vienīgā ekstrēmā situācija viņa pieredzē gadījies Lietuvā, jūrmalā starp Palangu un Klaipēdu, kad viņu un bērnus kāpas krūmājos pārsteidzis negaiss ar zibens spērieniem tieši tuvumā.●